

INLEIDING

Net als de vorige vier tweejaarlijkse verslagen heeft ook het Verslag 2008-2009 als doel een coherent armoedebestrijdingsbeleid te stimuleren; het richt zich dan ook specifiek tot de bevoegde politici op zowel federaal, gewestelijk als gemeenschapsniveau.

De specificiteit van deze bijdrage tot politiek debat en actie schuilt in de manier waarop het Verslag tot stand is gekomen: het vormt het relaas van het collectieve denkwerk dat binnen de thematische werkgroepen, de 'overleggroepen' gevoerd is. Verschillende betrokken actoren drukken daar hun standpunt uit, met de bedoeling veranderingen voor te stellen die vertrekken vanuit de ervaring van mensen in armoede. Zij zijn dus onmisbare partners van deze dialoog. Het gaat om een moeilijke oefening: de individuele situaties overstijgen om van daaruit de meer algemene mechanismen ter discussie te stellen ten einde politieke aanbevelingen te formuleren. De opmaak van het tweejaarlijkse Verslag is en blijft elke keer opnieuw een heuse uitdaging.

De actoren van het terrein hebben samen met het Steunpunt de thema's bepaald waarrond moest worden gewerkt. Deze keuze, die werd ingeschreven in de programmering van het Steunpunt, werd vervolgens voorgelegd aan de Begeleidingscommissie.

Dit vijfde tweejaarlijkse Verslag begint met een hoofdstuk dat gewijd is aan de uitoefening van rechten. Hoewel ongelijkheid in rechten niet langer wordt toegestaan, kunnen we niet anders dan vaststellen dat de formele erkenning van die rechten op geen enkele manier de uitvoering ervan garandeert. Dit geldt des te meer wanneer de potentiële rechthebbende ongunstige sociaal-economische omstandigheden kent. Welke waarde kan worden gehecht aan een recht dat niet effectief kan worden uitgeoefend? Het denkwerk evenals de aanbevelingen zijn gevoed op basis van drie recent goedgekeurde wetten.

De hoofdstukken twee en drie buigen zich over onderwijs en werkgelegenheid, twee essentiële hefboomen in de strijd tegen armoede.

De overleggroep heeft ervoor gekozen zijn aandacht te richten op de oriëntering die plaatsvindt op twee scharniermomenten in de schoolloopbaan van de leerlingen: de overstap van het lager naar het secundair, en van de eerste naar de tweede graad. De oriëntering wordt net als de schoolachterstand waarmee die intrinsiek verbonden is, sterk bepaald door de sociale achtergrond van de leerlingen. Hoe daar een instrument van maken dat helpt de schoolongelijkheid weg te werken?

Net als de vorige tweejaarlijkse verslagen legt ook dit Verslag de nadruk op de kwaliteit van de arbeid. Het derde hoofdstuk stelt de vraag in welke mate de criteria van de passende dienstbetrekking die gebruikt worden in de werkloosheidsreglementering een bescherming bieden tegen precair werk. Er wordt ook stilgestaan bij de context waarin die wetgeving wordt toegepast, dat wil zeggen de activering. Tot slot worden er aanbevelingen geformuleerd om die criteria te verbeteren, maar worden er ook voorstellen gedaan die betrekking hebben op het globale arbeidsmarktbeleid.

Hoofdstuk vier handelt over de water- en energieproblematiek. Gas, elektriciteit en water zijn basisgoederen, primaire behoeften in onze maatschappij, zonder de welke het onmogelijk is een leven te leiden dat strookt met de menselijke waardigheid. Nochtans heeft niet iedereen daar toegang toe. Welke obstakels komen we tegen? Hoe kunnen die worden weggewerkt? Dat zijn de vragen die in dit deel van het Verslag aan bod komen.

Hoofdstuk vijf is van een heel andere aard: het doet geen verslag van denkwerk dat gevoerd is door een overleggroep, maar stelt de resultaten voor van een onderzoek dat op vraag van het Steunpunt werd uitgevoerd in het kader van het Agora-programma van het Federaal Wetenschapsbeleid. De vraag of er al dan niet een verband bestaat tussen armoede en tussenkomst van de bijzondere jeugdzorg was tot nog toe enkel empirisch beantwoord. Het onderzoek, waarvan de resultaten dus in dit hoofdstuk worden toegelicht, objectiveert dat verband.

Eind maart 2010 zal een zesde hoofdstuk verschijnen. Op vraag van de staatssecretaris voor Armoedebestrijding heeft het Steunpunt overleg georganiseerd over de problemen waar daklozen, thuislozen en mensen die in een slechte of onaangepaste woning verblijven, mee kampen. Omdat het overleg pas later van start is gegaan, was het onmogelijk dat vóór het eind van het jaar af te ronden.

Dit Verslag is het resultaat van de inzet van verschillende organisaties en van uiterst rijke uitwisselingen die nooit helemaal bevredigend op schrift kunnen worden gesteld. De verwachting leeft sterk dat het uitgroeit tot een echte inspiratiebron voor de politiek verantwoordelijken, ongeacht of zij regerings- dan wel parlements lid zijn, zodat de forse investeringen van iedereen die aan de overleggroepen heeft deelgenomen hun vruchten afwerpen. Ook de verwachting ten opzichte van de adviesorganen die bevoegd zijn voor de in dit Verslag behandelde materie is hoog. Zij worden conform de bepalingen van het Samenwerkingsakkoord betreffende de bestendinging van het armoedebeleid immers gevraagd om over het verslag advies uit te brengen. Het Verslag 2008-2009 verschijnt op een uiterst geschikt moment, aan de vooravond van het Europees Jaar van de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting en kort voor het Belgisch Voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie, twee unieke gelegenheden om het politieke engagement te hernieuwen en een beslissend elan te geven aan de uitroeiing van armoede.

Nota bene: de informatie in dit Verslag is bijgewerkt tot 30 oktober 2009.

Tekst vertaald uit het Frans